

העזרה מהסוגיא

קידושין כח. – לג:

ראש השנה ה'תשפ"ד

דף כח

◆ דיני קנין חליפין:

- בכלי - אפשר לעשות.
- בפירות - לרב ששת אפשר לעשות, לרב נחמן אי אפשר לעשות.
- בבהמה - לרש"י דינה כפירות, לתוס' דינה ככלי.
- במטבע - אי אפשר לעשות.

◆ דיני קניית מטלטלים:

- לרבי יוחנן - מדאורייתא נקנים בכסף ומדרבנן נקנים במשיכה².
- לריש לקיש - מטלטלים נקנים במשיכה מדאורייתא³.

» הערות «

א נחלקו רש"י ותוס' בביאור המחלוקת של רב ששת ורב נחמן האם פירות עושים חליפין: לרש"י נחלקו בכל דבר חוץ מכלי, לתוס' נחלקו בכל דבר שלא משתמשים בגופו, אבל בדבר שמשתמשים בגופו כמו בהמה נחשב כמו כלי שעושים בו חליפין.

ב הגמ' מבארת שרבי יוחנן סובר שהטעם שחכמים תיקנו שכסף לא יקנה, משום שיש חשש שהקונה ישלם כסף עבור חיטים ולאחר מכן יהיה שריפה בבית המוכר והמוכר לא יטרח להציל, ותוס' מוסיפים שחכמים לא תיקנו שכסף ומשיכה יקנו, משום שיש חשש שהקונה ימשוך את החיטים לפני שישלם את הכסף ולאחר מכן יהיה שריפה בבית הלוקח והלוקח לא יטרח להציל.

תוס' מבארים שהחשש של שריפה שייך רק בחיטים, אבל במעות לא שייך חשש זה משום שהמקבל מעות נחשב כשומר חנם וצריך לשמור את המעות בקרקע.

הגמ' מוסיפה שלמרות שלפי רבי יוחנן בדרך כלל מטלטלים לא נקנים בכסף, מ"מ באופן שראובן היה חייב לשמיעון מעות ואמר שמעון לראובן שימכור לו מטלטלים תמורת החוב, המטלטלים נקנים בכסף משום שאופן זה הוא 'לא שכח' ומימלא בו לא תיקנו שכסף לא קונה.

ג הגמ' [כו א] מבארת שהמקור שמטלטלים נקנים במשיכה לפי ריש לקיש דכתיב 'וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך' ודורשים דבר הנקנה מיד ליד.

לקבלת העלון במייל B0527147396@gmail.com

דף כט

◆ דיני קניית מטלטלים בהקדש:

- גיזבר של הקדש שקונה חפץ מהדיוט - קונה בכסף.
- הדיוט שפודה חפץ של הקדש:
 - הקדמה - מדאורייתא קונה בכסף דכתיב 'ונתן הכסף וגם לו', ומדברנן יש אופנים שקונה במשיכה וכדלהלן.
 - באופן שמשך במנה ולאחר מכן התייקר למאתים - משלם מאתים דכתיב 'ונתן הכסף וקם לו'.
 - באופן שמשך במאתיים ולאחר מכן הוזל למנה - משלם מאתים משום ש'לא יהא כוח הדיוט חמור מהקדש'.
 - באופן שפדה במאתים ולאחר מכן הוזל למנה - משלם מאתים דכתיב 'ונתן הכסף וקם לו'.
 - באופן שפדה במנה ולאחר מכן התייקר למאתיים - משלם מנה^ז.

◆ **חיובי האב לבנו** - א. למולו^ה. ב. לפדותו^ו. ג. ללמדו תורה^ז. ד. להשיאו אשה^ח. ה. ללמדו אומנות^ט. ו. להשיטו בנהר (ליש אומרים).

◆ דיני קדימה במצוות:

- באופן שהאב צריך לפדות את עצמו וצריך לפדות את בנו:
 - באופן שיש לאב חמש סלעים - יפדה את עצמו משום ש'מצווה דגופיה עדיפא'.
 - באופן שיש לאב חמש סלעים בני חורין וחמש סלעים משועבדים לפדיון שלו:

✽ הערות ✽

- ד הגמ' מבארת שהסיבה שלא אומרים באופן זה 'לא יהא כוח הדיוט חמור מהקדש', משום שאם ההדיוט היה חוזר היה מקבל 'מי שפרע' ולכן חכמים לא תיקנו באופן זה שהקדש יקנה במשיכה אלא ההקדש קונה בכסף.
- ה הגמ' מבארת שהמקור שהאב חייב למול את בנו דכתיב 'וימל אברהם את יצחק בנו' והגמ' דורשת מהלשון 'צו' שחייב זה הוא לדורות, ובאופן שהאב לא מל ב"ד צריכים למולו דכתיב 'המול לכם כל זכר', ובאופן שב"ד לא מלו אותו האדם צריך למול את עצמו דכתיב 'וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה'.
- בדברי הבריייתא מבואר שהאב לא חייב למול את בנה, ותוס' מבארים שלפי המ"ד שמילה שלא בזמנה נוהגת ביום ולא נוהגת בלילה המקור לכך הוא משום שנחשב מצות עשה שהזמן גרמא שנשים פטורות, ולפי המ"ד שמילה שלא בזמנה נוהגת בין ביום ובין בלילה המקור לכך הוא מהפסוק 'כאשר צוה אותם אלקים' ודורשים ולא אותה.
- ו הגמ' מבארת שהמקור שהאב חייב לפדות את בנו דכתיב 'כל בכור בניך תפדה', אמנם האב לא חייב לפדות את בנו דכתיב 'בניך' ולא בנותיך, ובאופן שהאב לא פדה את בנו הבן חייב לפדות את עצמו דכתיב 'פדה תפדה', אמנם הבת לא חייבת לפדות את עצמה משום שדורשים 'תפדה תפדה' שמי שלא מצוים לפדות אותו לא מצווה לפדות את עצמו, וכן האם לא חייבת לפדות את בנה משום שדורשים 'תפדה תפדה' שמי שלא מצווה לפדות את עצמו לא מצווה לפדות את עצמו אחרים.
- הגמ' מוסיפה שבאופן שיש לאדם חמש בנים בכורים מוחמש נשים צריך לפדות את כולם, ולא לומדים גזירה שווה 'בכור בכור' מנחלה, משום דכתיב 'כל בכור בניך תפדה'.
- ז הגמ' מבארת שהמקור שהאב צריך ללמד את בנו תורה דכתיב 'ולמדתם אותם את בניכם', אמנם האב לא חייב ללמד את בנו תורה 'בניכם' ולא בנותיכם, ובאופן שהאב לא לימד את בנו הבן צריך ללמד את עצמו דכתיב 'ולמדתם אתם ושמרתם לעשותם', אמנם הבת לא חייבת ללמד את עצמה משום שדורשים 'ולמדתם ולמדתם' שמי שלא מצוים ללמד אותו לא מצווה ללמד את עצמו, וכן האם לא חייבת ללמד את בנה משום שדורשים 'ולמדתם ולמדתם' שמי שלא מצווה ללמד את עצמו לא מצווה ללמד את בנו.
- ח הגמ' [ל ב] מבארת שהמקור שהאב חייב להשיא לבנו אשה דכתיב 'קחו לבניכם נשים', וכן האב צריך להביא לבתו נדוניה כדי שירצו לשאתה דכתיב 'ואת בנותיכם תנו לאנשים'.
- ט הגמ' [ל ב] מבארת שהמקור שהאב צריך ללמד את בנו אומנות דכתיב 'ראה חיים עם אשה אשר אהבת' הוקש 'חיים' (לימוד אומנות) 'לאשה' (להשיא אשה או ללמוד תורה).
- נחלקו התנאים בגדר החיוב ללמד אומנות: לת"ק יכול ללמד או אומנות של מלאכה או אומנות של עיסקה, ולרבי יהודה צריך ללמד דווקא אומנות של מלאכה ולא אומנות של עיסקה, משום שיש חשש שלא יהיה לבן במה לעשות עיסקה.
- י הגמ' [לב ב] מבארת שהסיבה שהאב חייב ללמד את בנו לשוט בנהר משום שיש בכך 'חיותא' אם יפליג בספינה ותטבע ולא ידע לשחות.

▪ לרש"י - לת"ק יפדה את עצמו בחמש סלעים בני חורין לרבי יהודה יפדה את בנו בחמש סלעים בני חורין ויפדה את עצמו בחמש סלעים המשועבדים^א.

▪ לתוס' - יפדה את עצמו בחמש סלעים בני חורין^ב.

○ באופן שיש לאב חמש סלעים בני חורין ויש חמש סלעים מאבי האב שמשועבדים לפדיון של האב - לת"ק יפדה את עצמו בחמש סלעים בני חורין, לרבי יהודה יפדה את בנו בחמש סלעים בני חורין ויפדה את עצמו בחמש סלעים המשועבדים^ג.

• באופן שהאדם צריך לפדות את בנו ולעלות לרגל ויכול לקיים רק מצוה אחת - לת"ק פודה את בנו, לרבי יהודה עולה לרגל^ד.

• באופן שאדם יכול ללמוד בעצמו או ללמד את בנו - לת"ק האב קודם, לרבי יהודה באופן שהבן זריז וממולח ותלמודו מתקיים בידו הבן קודם לאב.

• באופן שאדם צריך ללמוד תורה ולישא אשה:

○ לרש"י:

▪ בני ארץ ישראל - ילמד תורה משום שלומדים במקומם ואם ישא אשה יהיו צרכי הבית מוטלים עליו.

▪ בני בבל - ישא אשה משום שלומדים חוץ למקומם ואין צרכי הבית מוטלים עליהם.

○ לתוס':

▪ בני ארץ ישראל - ישא אשה משום שלומדים במקומם והם עשירים.

▪ בני בבל - ילמד תורה משום שהם עניים ולא יכולים להניח את נשותיהן ולצאת ללמוד חוץ למקומם.

דף ל

◆ זמן חינוך הבן - נחלקו התנאים האם מגיל שש עשרה עד עשרים ושתים או מגיל שמונה עשרה עד עשרים וארבע.

◆ גדר חיוב האב ללמד את בנו תורה - האב חייב ללמד את בנו מקרא ולא חייב ללמדו משנה ותלמוד.

◆ האם הסב חייב ללמד את נכדו תורה - נחלקו הברייתות בכך^ט.

◆ צורת לימוד מקרא משנה וגמרא - לרש"י בכל שבוע שני ימים מקרא שני ימים משנה ושני ימים גמרא, לתוס' בכל יום ללמוד מקרא משנה וגמרא^{טז}.

הערות

יא הגמ' מבארת שת"ק סובר ש'מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא' ולכן לא יכול האב לפדות את עצמו בחמש סלעים המשועבדים, אלא פודה את עצמו בחמש סלעים הבני חורין משום ש'מצווה דגופיה עדיפא', אמנם רבי יהודה סובר ש'מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא' ולכן יכול לפדות את בנו בחמש סלעים הבני חורין ולפדות את עצמו בחמש סלעים המשועבדים.

יב תוס' סוברים שאפילו לפי רבי יהודה ש'מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא' לא יכול האב לפדות את עצמו בחמש סלעים המשועבדים כיון ש'אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין', ואפילו באופן שהאב פדה את בנו תחילה מהמחמש סלעים הבני חורין יאמרו הלוקחות לכהן 'הנחנו לך מקום לגבות הימנו'.

יג הגמ' מבארת שת"ק סובר ש'מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא' ולכן לא יכול האב לפדות את עצמו בחמש סלעים המשועבדים של אבי האב אלא פודה את עצמו בחמש סלעים הבני חורין משום ש'מצווה דגופיה עדיפא', אמנם רבי יהודה סובר ש'מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא' ולכן יכול האב לפדות את בנו בחמש סלעים הבני חורין ולפדות את עצמו בחמש סלעים המשועבדים של אבי האב (תוס' מוסיפים שבאופן זה לא יכולים הלוקחות לומר 'אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין' או 'הנחנו לך מקום לגבות הימנו', כיון שמצוות הפדיון על אבי האב יותר מעל האב).

יד הגמ' מבארת שהטעם של רבי יהודה שעלייה לרגל קודמת לפדיון בנו משום שעלייה לרגל היא 'מצוה עוברת' ופדיון הבן היא 'מצווה שאינה עוברת', והטעם של ת"ק שפדיון הבן קודם לעלייה דכתיב 'כל בכור בניך תפדה' ואח"כ 'ולא יראו פני ריקם'.

טו הגמ' מביאה ברייתא אחת שסוברת שהסב חייב ללמד את נכדו תורה דכתיב 'והודעתם לבניך ולבני בניך', וברייטא אחרת שסוברת שהסב לא חייב ללמד את נכדו תורה דכתיב 'ולמדתם אותם את בניכם' ולא בני בניכם (ולפי ברייתא זו כוונת הפסוק 'והודעתם לבניך ולבני בניך' שכל המלמד את בנו תורה כאילו לימד לבנו ובן בנו עד סוף כל הדורות).

טז תוס' מוסיפים שאנו יוצאים ידי חובת דין זה באמירת בתפילה מקרא משנה ותלמוד, או בלימוד תלמוד בבלי שיש בו מקרא משנה ותלמוד.

◆ **חיוב כיבוד אב ואם** - איש ואשה חייבים בכיבוד אב ואם, אמנם אשה נשואה פטורה מכיבוד אב ואם^{יז}.

דף לא

◆ **דיני כיבוד אב ואם:**

- פרטי המזורא - לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר את דבריו ולא מכריעו.
- פרטי הכיבוד:
 - במעשה - מאכיל משקה מלביש מכסה מכניס מוציא.
 - בדברים:
 - באופן שיכול לתלות את כבודו באביו - יאמר 'מהרוני בשביל אבא'.
 - באופן שאומר דבר תורה בשמו לאחר מותו - בתוך שנים עשר חודש יאמר 'כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו', לאחר שנים עשר חודש 'כך אמר אבא מרי זכרוננו לברכה לחיי העולם הבא'^{יח}.
- קדימה בכיבוד אב ואם - באופן שהאב אומר 'השקיני מים' והאם אומרת 'השקיני מים' כיבוד אב קודם משום שהאם חייבת בכבוד האב, ובאופן שהתגרשה שניהם שווים.
- באופן שאב או אם מכבדים את בנם - מותר לבן לקבל כבוד, אמנם באופן שהאב הוא 'בן תורה' אסור לקבל כבוד שמא יהיה לו חלישות הדעת מכך.
- 'ציאה לחו"ל לכיבוד אב ואם - בחיי האב והאם מותר, לאחר מיתה אסור.

◆ **ברכת המצוות בנשים וסומא** - אשה יכולה לברך ברכת המצוות באופן שמקיימת מצות עשה שהזמן גרמא שהיא פטורה ממנה, וכן סומא יכול לברך ברכת המצוות באופן שמקיים מצוה אפילו לפי רבי יהודה [ב"ק פז א] שסובר שסומא פטור מכל המצוות.

דף לב

◆ **דיני הוצאת ממון בשביל כיבוד אב:**

- דמי האוכל והשתיה של האב:
 - באופן שיש לאב ממון - לרב יהודה 'משל בן', לרב נתן בר אושעיא 'משל אב'^{יט}.
 - באופן שאין לאב ממון - 'משל בן'.
 - 'ביטול מלאכה' - הבן צריך לכבד את אביו גם באופן שיש בכך 'ביטול מלאכה'.
- ◆ **דיני אב שעבר על דברי תורה** - אסור לבן לומר לאב 'עברת על דברי תורה' אלא יאמר את הפסוק שכתוב בתורה והאב יבין מעצמו שטעה.

הערות

יז הגמ' מבארת שהמקור שאשה נשואה פטורה מכיבוד אב ואם דכתיב 'איש אמו ואביו תיראו' ודורשים למעט אשה נשואה, והמקור שאשה שאינה נשואה חייבת בכיבוד אב ואם דכתיב 'איש אמו ואביו תיראו' ודורשים מהלשון רבים לרבות אשה שאינה נשואה.

יח בדברי הגמ' מבואר שבאופן שחכם אומר דבר שמועה בשם אביו, החכם אמר לתורגמן 'כך אמר אבי מרי', והתורגמן אומר לרבים את שם אביו של החכם.

יט תוס' מבארים שהדין שכיבוד אב 'משל בן' נאמר רק באופן שהאב נהנה מגוף הממון ולא באופן שהאב לא נהנה מגוף הממון, ולכן באופן שיש לבן אפשרות להחזיר אבידה ששייכת לו או אבידה שייכת לאביו צריך להחזיר את אבידתו כיון שאם לא יחזיר את אבידתו אלא יחזיר את אבידתו אביו ויפסיד את אבידתו האב לא נהנה מגוף הממון של הבן.

הגמ' מבארת שלפי המ"ד כיבוד אב 'משל אב' מותר לבן להביא לאב אוכל ממעות מעשר עני, אבל לפי המ"ד כיבוד אב 'משל בן' אסור לבן להביא לאב אוכל ממעות מעשר עני משום שנמצא פורע חובו במעות מעשר עני, אמנם העדפה שהבן לא חייב להביא לאב יכול להביא לאב ממעשר עני. ובדברי הגמ' מבואר שגם באופן שמותר לבן להביא לאביו אוכל ממעות מעשר שני 'תבא עליו מאירה' כיון שיש בכך זלזול בכבוד האב.

◆ כיבוד אב וקיום מצווה איזה קודם:

- באופן שהמצווה לא יכולה להעשות על ידי אחרים - יקיים את המצווה משום ש'אני ואבא חייבים מצווה'.
- באופן שהמצווה יכולה להעשות על ידי אחרים:
 - לת"ק - יקיים את המצווה משום ש'אני ואבא חייבים מצווה'.
 - לאיסי בן יהודה - יכבד את האב והמצווה תתקיים על ידי אחרים.

◆ דיני מחילה על כבוד:

- אב - כבודו מחול.
- רב - לרב חסדא אין כבודו מחול, לרב יוסף ורבא כבודו מחול^כ.
- נשיא - לרבי אליעזר אין כבודו מחול, לרבי יהושע ורבי צדוק כבודו מחול.
- מלך - אין כבודו מחול דכתיב 'שום תשים עליך מלך' שתהא אימתו עליך.

◆ דין קימה בפני זקן או חכם:

- לת"ק - צריך לעמוד בפני זקן שהוא חכם^{כא}.
- לרבי יוסי הגלילי - צריך לעמוד בפני זקן שהוא חכם או בפני צעיר שהוא חכם מופלג^{כב}.
- לאיסי בן יהודה - צריך לעמוד בפני זקן אשמאי או בפני צעיר שהוא חכם^{כג}.

דף לג

◆ דיני קימה בפני זקן או חכם:

- דיני החיוב:
 - מאיזה מרחק צריך לקום:
 - בזקן או בחכם - צריך לעמוד כאשר נכנס לארבע אמותיו עד שיוצא מארבע אמותיו^{כד}.
 - ברבו מובהק - צריך לעמוד כמלא עיניו.
 - באב בית דין - צריך לעמוד כמלא עיניו עד לאחר שיעבור מד' אמותיו.
 - בנשיא - צריך לעמוד כמלא עיניו עד לאחר שיצא ממלא עיניו או שישב במקומו.

✽ הערות ✽

- כ רבא מבאר שהסיבה שרב שמחל על כבודו כבודו מחול משום שהתורה נחשבת של הרב דכתיב 'ובתורתו יהגה וילילה'. ובדברי הגמ' מבואר שלפי המ"ד שרב שמחל על כבודו כבודו מחול באופן שמוחל על כבודו לא צריך לעמוד בפניו אמנם צריך לעשות 'הידור' כלומר לזוז קצת כאילו רוצה לעמוד.
- כא הגמ' מבארת שת"ק סובר שכוונת הפסוק 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן' לדין אחד, שצריך לעמוד בפני אדם זקן ('שיבה') שהוא חכם (דכתיב 'זקן' ולומדים 'זקן זקן' מהפסוק 'אספה לי שבעים איש מזקני ישראל' שהכוונה 'לחכם'), ולפי"ז לא צריך לעמוד בפני זקן שאינו חכם או בפני צעיר שהוא חכם.
- כב הגמ' מבארת שרבי יוסי הגלילי סובר שכוונת הפסוק 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן' לשני דינים, שצריך לעמוד בפני זקן שהוא חכם ('שיבה'), וכן צריך לעמוד בפני צעיר שהוא חכם מופלג ('זקן' ודורשים לשון נוטריקון 'זה קנה חכמה').
- כג תוס' מבארים שהמקור של רבי יוסי הגלילי שצריך לעמוד בפני צעיר רק באופן שהוא חכם מופלג, משום שאם נאמר שצריך לעמוד בפני צעיר שהוא חכם אפילו באופן שאינו חכם מופלג, א"כ פשוט שצריך לעמוד בפני זקן שהוא חכם והתורה לא הייתה צריכה לכתוב זאת.
- כד רש"י מבאר שאיסי בן יהודה סובר שכוונת הפסוק 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן' לשני דינים, שצריך לעמוד בפני זקן אשמאי ('שיבה'), וכן צריך לעמוד בפני צעיר חכם ('זקן'). נחלקו רש"י ותוס' בביאור הכוונה 'זקן אשמאי': לרש"י הכוונה רשע ועם הארץ, לתוס' הכוונה בור.
- הגמ' [לג א] מביאה שרבי יוחנן קם בפני זקנים גויים משום 'כמה הרפתקי עדו עליהו', אמנם רבא לא קם בפניהם אלא עשה להם 'הידור', ואביי הושיט להם את ידו שישענו עליו, ורבא שלח שליח שישענו עליו, ורב נחמן שלח את משרתו שישענו עליהם.
- כד הגמ' מבארת שהמקור שחיוב קימה הוא במרחק של ארבע אמות דכתיב 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן' ודורשים שחיוב 'קימה' נאמר רק באופן שיש בכך 'הידור'.

○ כמה פעמים ביום צריך לקום:

- באופן שגר בבית הרב ולא באו פנים חדשות - צריך לקום בשחרית וערבית ולא יותר 'כדי שלא יהא כבודו מרובה מכבוד שמים'.
- באופן שלא גר בבית הרב או שבאו פנים חדשות - צריך לעמוד אפילו מאה פעמים ביום.

○ האם מותר לזקן או לחכם להטריח - לא^כ.

• אופנים שונים:

- באופן שיש חסרון כיס (כגון שעוסק במלאכתו) - לא צריך לקום ס^י.
 - באופן שנמצא בבית הכסא ובבית המרחץ (בבית הפנימי) - לא צריך לקום^י.
 - באופן שהבן הרב של אביו - הגמ' מסתפקת האם הבן צריך לעמוד בפני אביו והאם האב צריך לעמוד בפני בנו^י.
 - באופן שהזקן או החכם רוכבים - צריך לעמוד בפניהם משום ש'רכוב כמהלך'.
 - באופן שעוסק בתורה - לרבי אלעזר לא צריך לקום, לאביו צריך לקום.
 - באופן שעצם את עיניו לפני זמן החיוב - לא צריך לקום אמנם אסור לעשות ככ^י.
- ◆ **חיוב קימה בפני ספר תורה** - צריך לעמוד בפני ספר תורה ולומדים זאת מק"ו שאם עומדים בפני לומדי התורה ודאי שצריך לעמוד בפני התורה עצמה.

» הערות «

- כה הגמ' מבארת שהמקור שאסור לזקן להטריח דכתיב 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלקיך', ודורשים סמיכות 'זקן ויראת' לדין זה.
- כו הגמ' מבארת שהמקור שלא צריך לקום באופן שיש חסרון כיס דכתיב 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן', ודורשים היקש בין קימה להידור כמו שבהידור אין חסרון כיס כך בקימה אין חסרון כיס.
- הגמ' אומרת שלמרות שלא צריך לקום בפני זקן או חכם באופן שיש חסרון כיס מ"מ צריך לעמוד בפני עולי רגלים באופן שיש חסרון כיס, משום שחביבה מצווה בשעתה או משום שאם לא יקומו יש חשש שלא יבואו שוב.
- כז הגמ' מבארת שהמקור שלא צריך לקום בבית הכסא ובבית המרחץ דכתיב 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן', ודורשים שחיוב קימה נאמר רק במקום שיש בו הידור ולא בבית הכסא ובבית המרחץ שאין בהם הידור.
- כח בדברי הגמ' מבואר שהצד שהבן לא צריך לעמוד בפני אביו נאמר באופן שהאב הוא לא 'בעל מעשים', אבל באופן שהאב הוא 'בעל מעשים' צריך הבן לעמוד בפני אביו. וכן מבואר בדברי הגמ' שהצד שהאב לא צריך לעמוד בפני בנו נאמר באופן שלא צריך לכבד את הבן מפני כבוד בית הנשיא, אבל באופן שצריך לכבד את הבן מפני כבוד בית הנשיא צריך האב לעמוד בפני בנו.
- כט הגמ' מבארת שהמקור שאסור לאדם לעצום את עיניו לפני זמן החיוב של קימה (כגון לפני שנכנס הזקן או החכם לתוך ארבע אמותיו) דכתיב 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלקיך', ודורשים סמיכות 'תקום ויראת' לדין זה.